

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

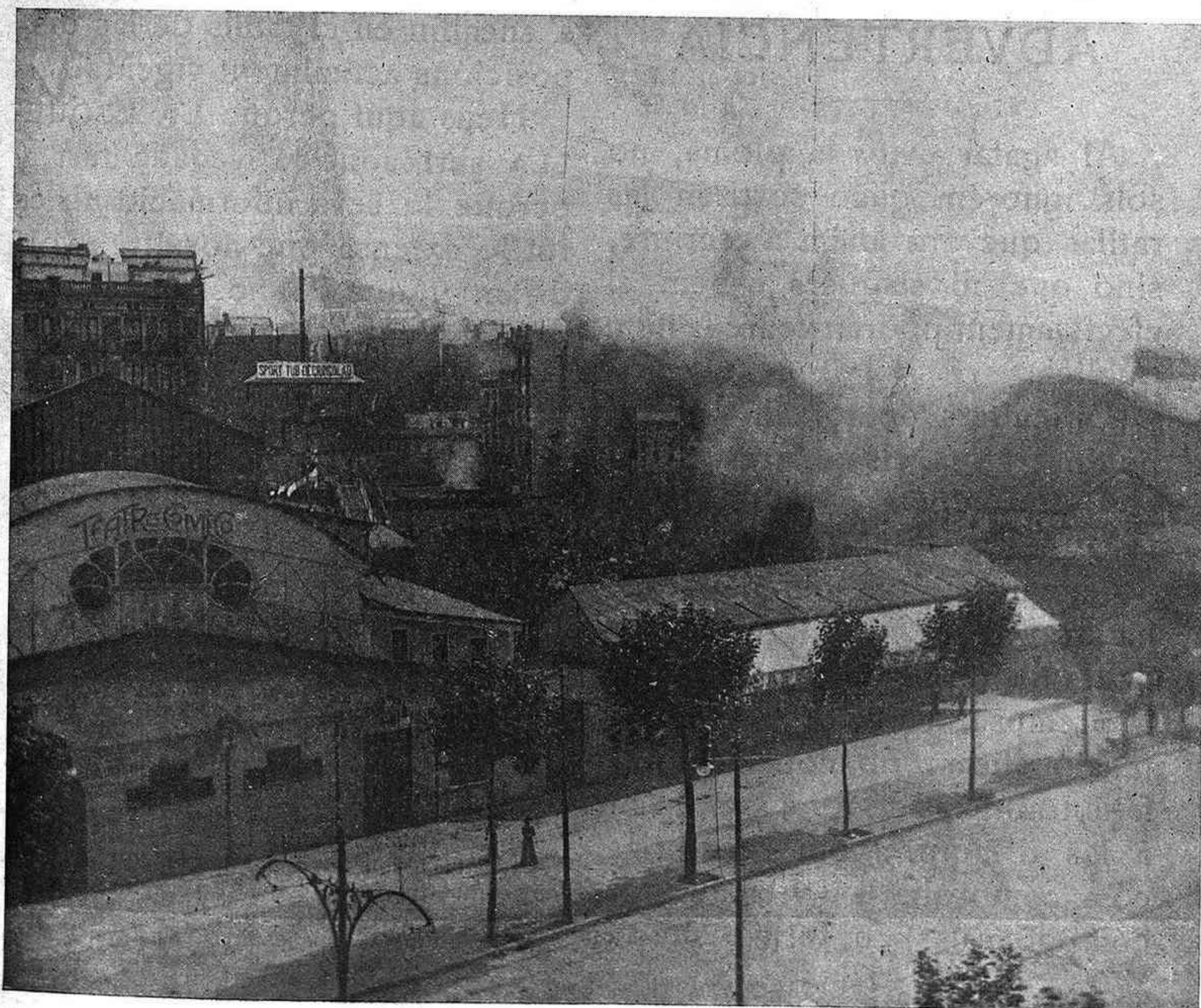
ADMINISTRACIO Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas
Extranger, 5.

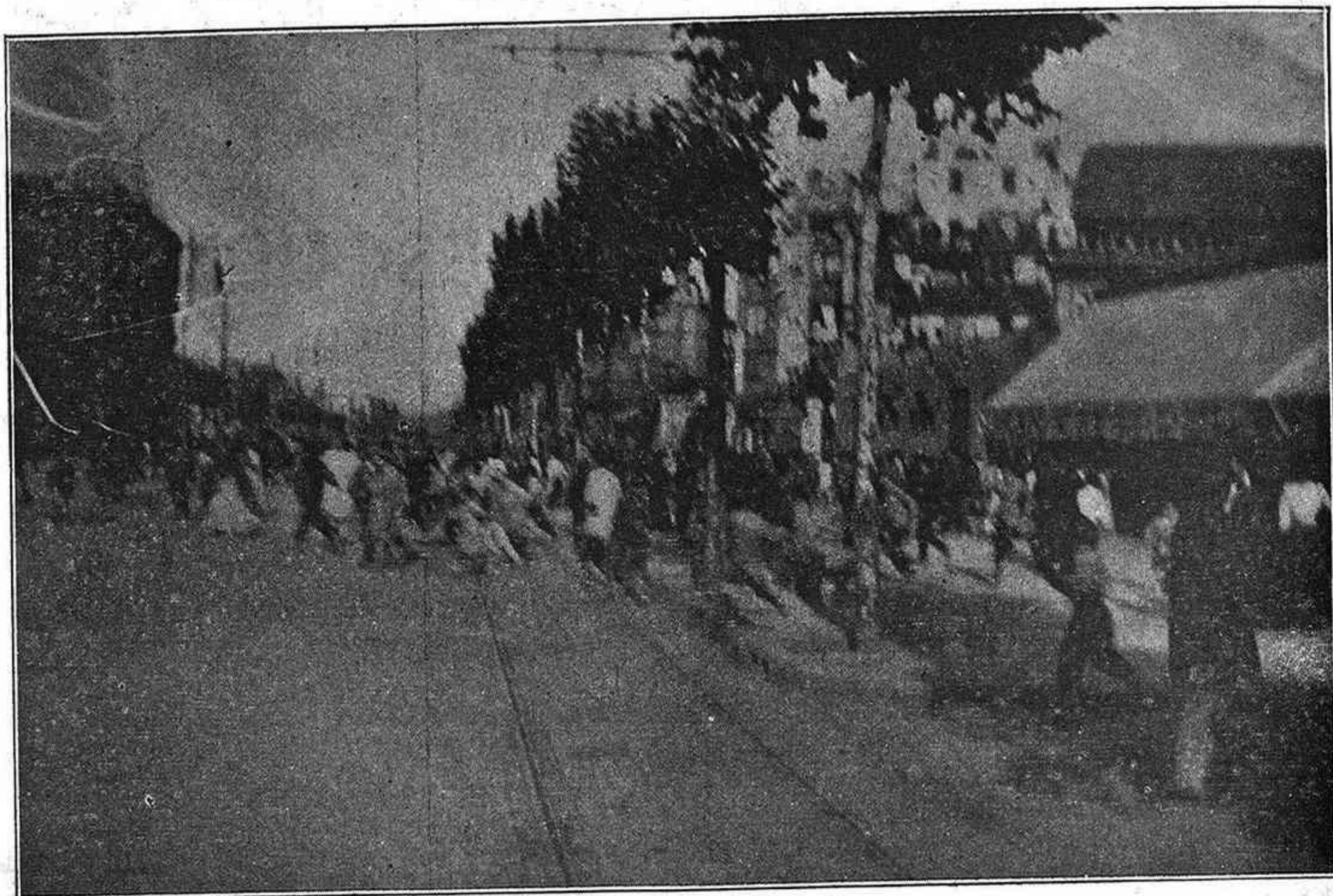
LA REVOLTA DE BARCELONA

L' iglesia de Santa Madrona, cremant, vista desde 'l Paralelo.

LA REVOLTA DE BARCELONA

Un moment de pánich al Paralelo.

ADVERTENCIA

Al agafar avuy la ploma, no sols ignorém quán sortiran las ratllas que ara aném á escriure, sinó que ni sisquera sabém si efectivament podran veure la llum pública.

Dificultats de tota mena han inutilisat tots els nostres esforços, encaminats á publicar LA ESQUELLA el día de costúm.

La ciutat, com ningú ignora, ha atravessat un período de verdadera anormalitat; pesa sobre la premsa una censura qual extensió encare no coneixém; ens faltan noticias de fora, y en quant á las d' aquí, ¿cóm recullirlas, cómo comprobarlas y, sobre tot, cómo donarlas en forma que no

s' encallin en el tamís de las disposiciones actualment vigents?

Heus aquí porque LA ESQUELLA surt aqzsta vegada tart y porque la seva informació no es tot lo extensa que nosaltres voldríam y que 'ls nostres lectors se mereixen.

CRÓNICA

QUITRÁ Y ROMANSOS

COM que 'l metge 'ns té tantas cosas privadas, ens agafarem ab lo que poguem y parlarem... del enquitranat del passeig de Gracia.

¿Quánt temps fa que aquesta millora, tan calurosament elogiada... pels fabricants de quitrá, va apareixe en la vida pública barcelonina?

Pera la majoría de la gent, que no 's fixe en res, ni 's recorda de res, ni analiza res de lo que la rodeja, l' enquitranat del elegant passeig es una cosa poch menos que prehistórica.

Prenguis, el qui vulgui fer la proba, la molestia de preguntarho á tres ó quatre coneguts, y veurá quinas respuestas arreplega.

L' un li dirá qu' es qüestió de dos anys; l' altre,

que li sembla que 'n deu fer quatre; aquest li confessarà que ja se li ha esborrat de la memòria; aquell se 'l mirarà com si li parlés de coses del temps d'Espartero...

Donchs bé; l'enquitranat del nostre hermós passeig, no tan hermós potser desde la darrera cruel espurgada dels plátanos, *no ha complert encare un any.*

A las onze del matí—hi ha que puntualisarlas bé aquestes coses—del 25 d'Agost de 1908, dia de Sant Lluís y aquell any dimars, per més senyas, va comensar la delicada operació de cubrir ab una capa de quitrà calent l'apissonat pavement d'aquella esplèndida vía.

No ha complert, donchs, un any. Y no l'ha complert, nó per cosa de cinch minuts, ni de cinch horas, ni de cinch senmanas, sinó per molt més. Tenint en compte que 'l dia 5 del passat Juliol varen comensar las brigadas á renovar l'engravat del passeig, resulta que pera que l'any de duració fos just y cabal, hi han faltat la friolera d'un mes y vint días.

¿Qué vol dir aixó?

Dugas cosas igualment lamentables y sobre las quals convé cridar l'atenció dels actuals senyors del Ajuntament.

Primera: Que l'enquitranat ha sigut un desastre.

Segona: Que á Cà la Ciutat hi ha algú que 's permet enganyar—ell sabrà per qué—á Barcelona.

¿Aném á demostrarho?

* *

A la vista tenim una gazetilla oficiosa sobre la materia; una d'aquestes *Notas del Ayuntamiento* que 'ls nostres periódichs solen publicar casi cada día. Aquestes notas, els diaris no se las inventan. Las recullen á la Casa Gran y tal com las reben las donan als seus lectors, sense ni pendre's la major part de las vegadas la molestia de cambialshi la forma. Per xó tots els diaris las publican exactament iguals.

¿Qué deya aquella nota oficiosa, sortida del lloch ahont s'administren els comunals interessos?

Llegéixinla els nostres lectors y vejín si té desperdici:

«Esta mañana se inauguraron los trabajos de alquitranado del paseo de Gracia.

»El alquitranado por el sistema *La Sailly* parece que es el más preconizado en el extranjero y el que mejores resultados ha venido dando hasta ahora. Por el precio de 25 céntimos metro, la casa concessionaria de dicho sistema se ha obligado al alquitranado y á su conservación *durante un año.*»

Primer tarugo. Un any, salvo error ú omisió, son dotze mesos, y com que, segons hem vist, un mes y vint días avans de complirse l'any l'enquitranat ja no existía, resulta que la casa concessionaria ha faltat *nada* menos que de cinquanta días á una de las cláusulas del contracte.

Pero no acaban aquí els gatuperls d'aquest célebre negoci. Seguim copiant la referida gazetilla oficiosa:

«Los beneficios que dicho sistema ha de reportar al Ayuntamiento parece son de verdadera importancia, pues además de contribuir de una manera eficaz y evidente á la conservación de los afirmados, *queda suprimido el riego* de las calles alquitranadas *durante el invierno.*»

Aixó es senzillament una mentida.

Durant el darrer hivern, el passeig de Gracia ha sigut regat, y molts deuen ser els lectors d'aquestes línias que ab els seus propis ulls haurán vist algun dia passejarse amunt y avall las bótas del

Municipi, remullant el pavement ab els frescos regalims que brollavan del seu vano de llauna.

Y més que nosaltres y que 'ls nostres lectors deu saberho l'Excelentíssim Ajuntament, qui en els seus llibres de caixa ha de tenir apuutadas las regulars sumas que deu haver pagat per regar el passeig de Gracia durant el passat hivern, época en que, segons la oficiosa gazetilla, devía prescindirse de regarlo.

Finalment, per' acabar de daurar la píldora y deixar ben content al públich barceloní, termina la famosa nota ab aquestas tartarinescas paraulas:

«Veremos si, como se asegura pasa en el boulevard Montmartre de París, dura *siete años* en el paseo de Gracia el alquitranado.»

¡Set anys!.. Ara li fan el mánech.

Deu mesos y deu días, y bon profit.

* *

Vistos aquests antecedents y considerant que durant l'any del enquitranat no s'ha permés circular pel passeig de Gracia cap carro ni vehícul que portés pes, sinó solzament cotxes lleugers y automóviles provehits de gomass, ¿no está fins á la evidencia demostrat que la broma ha sigut un fracás y que, por lo tani, l'Ajuntament, á més de posar en l'assumpto la deguda atenció, hauría d'estudiar també la qüestió de las *Notas del Ayuntamiento*, redactadas més comument á benefici dels contractistas que en pro dels interessos de la ciutat?

A. MARCH

POSTAL

Quan te 'n vagis á la nona,
recórdat del coixinet
á qui 'ls secrets confluvas
á cambi dels seus serveys.

Recórdat que ab complacencia
rebía 'l pes del teu cap
y en conservava la forma
al llevarte l'endemá.

Recórdat d'ell, nena maca;
mes no 'l tornis may al lloch
que 't servía, fins el día
que puga ajudarhi jo.

MIQUEL ANGEL

LA ROSELLA

Recort d'estiu

Tornavam de la font d'en Capdevila, ahont havíam anat á fer un día de camp.

Com que havíam menjat bé y bó, tota la colla, tots els que formavam la comitiva, anavam animats, contents y satisfets. Y era bonich veure als xicots corrent davant de tots, pels camins y viarans de la montanya, desafiant-se ells ab ells á qui corre més; els joves y las noyas, ja formant parellas, ja en grupos, cantant cansóns y fentse cada tip de riure que hauría donat que envejar al home més felís del món; y 'ls *papás*, las *mamás* y las tías darrera, conversant ells ab ells, fent de tant en tant algún crit, renyant als noys perque corrian tan esbojarrats, y

LA REVOLTA DE BARCELONA

Aspecte de la fàbrica de licors d' Antoni Tortras (carrer de la Cera) després dels successos.

mirant de reull ara á l' una parella ara á l' altra, murmurant y dihent si en Lluís era un bon xicot, si la Mercé era molt aixelabrada, si aviat casarían á l' Agnés y en Pepito perque sempre anavan junts y semblava que s' estimavan de debó...

Tot d' una 'm vingué un pensament y vaig exclamar entre mí: —¿Y la Marí, hont es que no la veig?— Ab gran interés vaig mirar per tots costats y no la vaig veure enlloch.

—¿Ahont es la Marí?— vaig preguntar cridant. Y una de las *mamás* va contestarme:

—S' ha aturat á cullir flors á un marge d' allí dalt.

—¿Cóm es que no vé ab nosaltres, ab els joves y las noyas, que fem una broma...

—No sé; deu estar enfadada, perque he notat que feya mala cara.

—Vaig á buscarla, á veure qu' és lo que té.

Torno enrera, envers el marge que m' havían indicat y, efectivament, la trobo cullint flors, molt preocupada y trista, tant, que ni s' adoná de la meva presència.

—¿Qué fa, Marí, aquí sola y tan pensativa?

—Ay, dispensi. No me 'n havía adonat,—digué sorpresa.

—¿Qué fa?

—Cullo flors. ¿Que no ho veu?

—Sí que ho veig. Pero també veig que está molt pensativa y trista... ¿Qué té? ¿Qué li passa?

—¿Jo? ¿á n' amí?... Res.

—Donchs si no té res ni li passa res ¿per que no vé ab nosaltres; ab els joves?... ¿Per que 's queda darrera de tothom, sola y...

La Marí anava á contestar y no pogué; se li nuá la gola y dugas llágrimas saltaren dels seus hermosos ulls.

Molt afectat per lo que veyá, li vaig dir:—A vosté li

passa quelcom grave, Marí. ¡Diguim'ho, no m' ho negui! ¿Qué té?

Y agafat de la seva má y anant caminant envers la colla, va dirme boy suspirant:

—Vosté 'n té la culpa de tot lo que 'm passa.

—¡Jo!—vaig exclamar, verament sorprés.

—Sí; vosté per ingrát, per fals, per criminal...

—¡Ja hi caych!—entre mi vaig dirme.

La Marí, era una d' aquellas moltas senyoretas que tant abundan en las colonias d' istíu, que, si un jove 'ls fa una mica la brometa, 's creuhen qu' es que las estima.

Ella, donchs, estava convensuda de que jo l' estimava.

Després de breu pausa, li vaig preguntar:—¿Y per que soch tot lo que vosté ha dit?

—Perque no 's recorda de lo molt qu' he fet per vosté; perque no compleix lo molt que m' ha promés, y perque sembla que gosi buscant l' ocasió per ferme consumir.

—¡Vosté 'm recrimina sense motíu, vosté 'm díu cosas que no mereixo!—vaig contestar, com ferit en l' amor propi. Y disposat á seguirli la beta, vaig afegir:

—Si jo no tingués en compte lo que vosté ha fet y m' ha dit; si jo no l' estimés, Marí, ¿creu que l' hauría trobat á faltar, qu' hauría notat que no venía á la colla? Perque la vull es que penso ab vosté, y per aixó al no véurela entre 'ls joves y las noyas he preguntat ahont era, y al dirme qu' era aquí dalt cullint flors tota sola, l' he vingut á buscar. ¡Vaja!, prou mala cara y corrents á ajuntarnos ab ells, que fem una bromal...

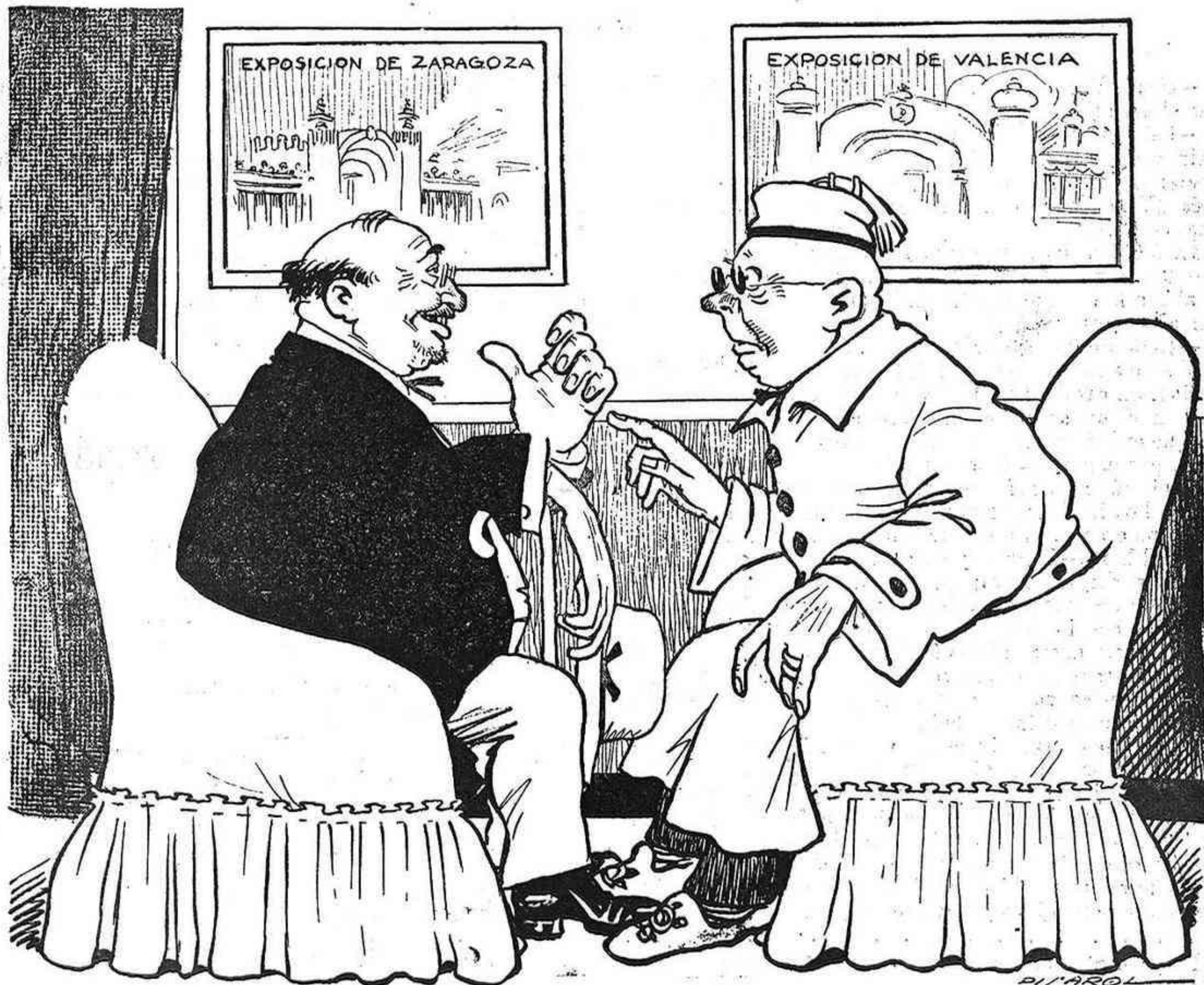
La Marí s' anava animant poch á poch.

—¿Veu vaig dirli—com no soch res de lo que vosté 'm deya? Dirme ingrát, fals, criminal... no me 'n sé avenir, Marí.

—Sí qu' ho es, sí!

—¿Ja torna á las *andadas*? ¿Qué li he fet perque 'm pugui dir criminal?

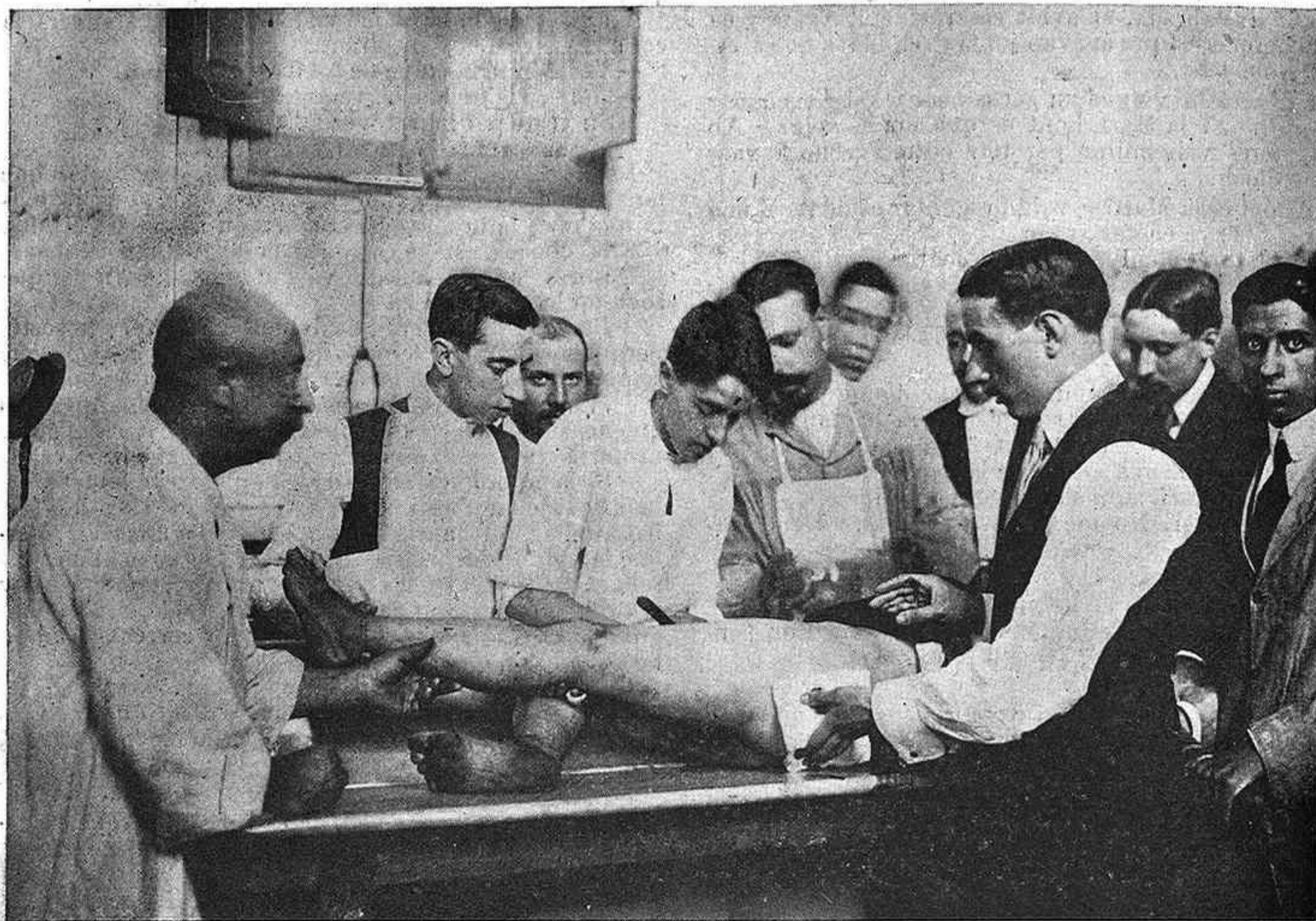
GENT CURIOSA

—Ara que ja ha vist la de Zaragossa y la de Valencia, ¿quin' altra exposició veurá?
—Qualsevol. En aquest país ray, que las exposicions abundan.

LA REVOLTA DE BARCELONA

Curant un ferit.

—¿Qué? Poguent enrahonar ab mí, se 'n va á enrahonar ab las altras.

—Bah, gelos!—vaig murmurar apart. Y ab serietat li vaig dir:—Dispensim si fins ara he sigut tan crudel per vosté; li juro que d' ara endavant no la faré consumir més. ¿Y per qué soch fals? ¿Qué li he promés que no hagi complert?

La Marí, volia parlar y no s' atrevia; á la ff 's resolgué.

—¿Se 'n recorda—digué—lo que 'm va prometre avans d' ahir á la nit que, un día qu' estiguessim en un punt ben sols, vosté 'm...

—¿Alló del petó?—vaig dirli.

Y ab els ulls clavats en mí, feu una senyal afirmativa.

Havíam caminat un bon xiquet y 'ns trobavam aprop mateix d' un arbre, quina soca era lo suficient grossa perque cubrés els nostres cossos. Estrenyentla nerviosament per la cintura ab el meu bras dret, y comprenent que ningú 'ns podia veure, la vaig condir darrera aquell bondadós arbre y posant els meus llabis sobre 'ls seus que cremavan més que 'l foch, hi donguí forta xuclada, dihent:—Tingui, y en paus.

Ella 's mitj desmayá; mes tot d' una torná en sí. Caminarem uns quants passos, agafats l' un ab l' altre y sense dirnos res. Pero 'ns miravam, ens miravam...

A la dreta nostra hi havia un camp de blat á punt de segar. Dintre sa rossor, que més que de blat semblava d' or, s' hi destacava una rosella, vermella, encesa de color com els mateixos llabis de la Marí.

—Cúllimela!—va dirme ab cert desitj.

Y desprenentme d' ella vaig anar á cullirli.

L' havia ja arrencada y anava á fernhi present, quan vaig sentir que 'ls brassos de ella s' agafavan bojament á ne 'l meu coll y no 'm podia girar ni alsarme.

—¡Peró qué fa, Marí!—vaig exclamar, sorprés.

No 'm contestá. Y com si hagués perdut el coneixement, me petonejava y deya cosas que no las entenía.

De prompte, una remor de veus va tornarme á la realitat.

—¡Marí!... ¡Lluís!... ¿Ahónt sou?—se sentía cridar allí á la vora.

Era la familia que, tement que 'ns hagués passat alguna cosa, ens buscava.

Esforsantme tant com vaig poguer, vaig contestar als crits.—¡Soch aquí, ab la Marí, que li cullía una rosella! Moments després ens ajuntavam á la colla, y com si res hagués passat, cantant y rihent, arribarem tots á la població poch menos que de nit.

D' ensá aquella tarde, cada vegada que 'm veyia, la Marí, 'm mirava fit á fit, y en sas hermosas galletas hi apareixía la encesa rojor de la rosella.

JOHAN PASCUAL

Una partida de xapó

—¿Que vols serhi, tú, Rovira?
—¿Qué feu?

—Farém el xapó.

Ja som quatre: tú, en Francisco, l' altre Francisco Miró, y *mangue*.

—Au; tira bolas...

—El quatre.

—Surt...

—¡Endavant!

—Apa, que jo t' *afusello*...

—No crech que ho fassis, noy gran.

Mira... ¿veus? Nou, y á caseta.

—¡Bona surtida!

—Ja ho crech...

A mí, lo que m' encostipa es tenir d' agafá 'l *sech*.

—Aixó ray; dona'ls un tanto...

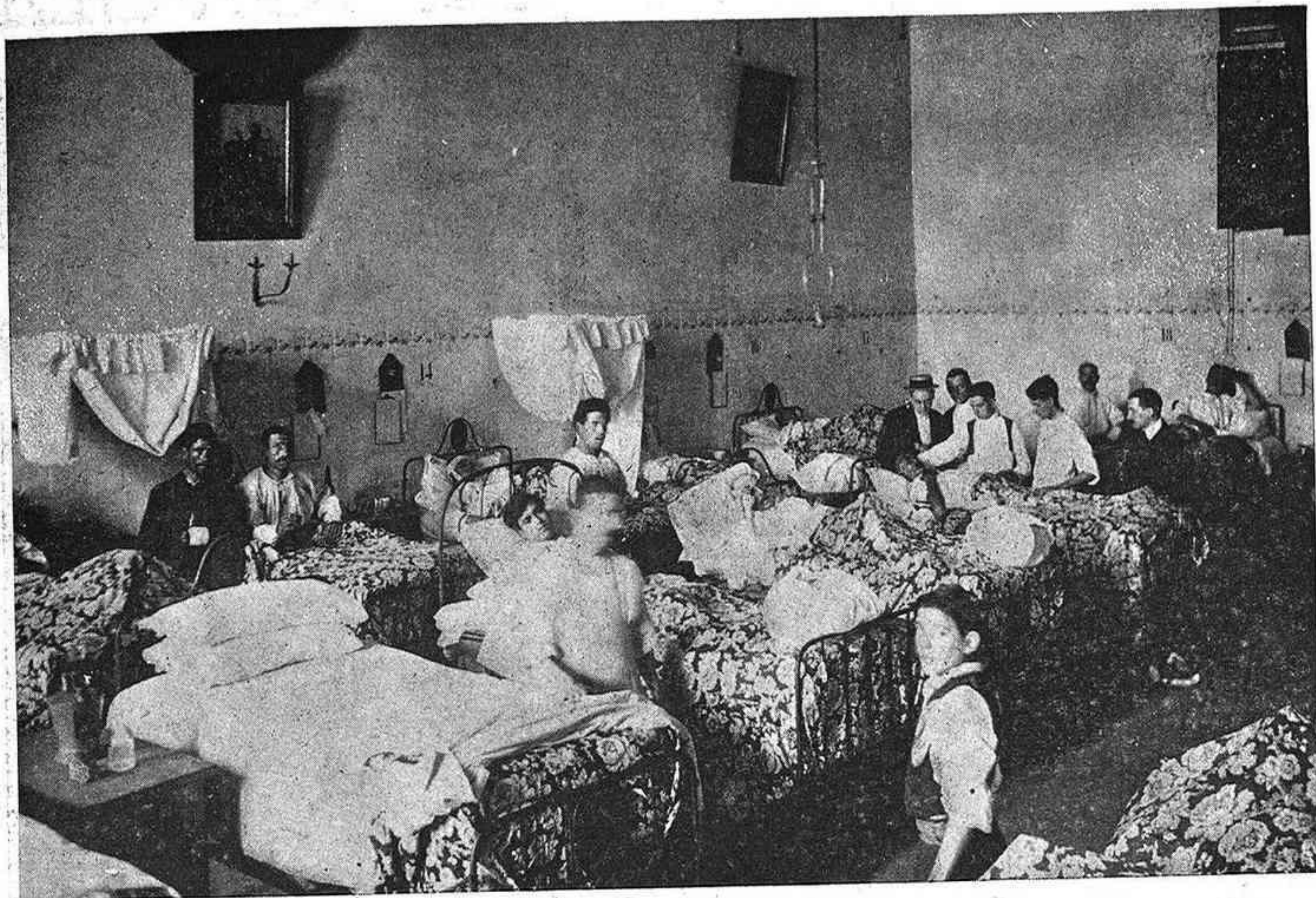
—No... de tocar bola, prou que 'n tocaré...

—Tira al *mingo*...

—Calla; que se 'm fica al ou...

LA REVOLTA DE BARCELONA

Un hospital de sanch.

Apuntan tres de ficada.
 —Planta 'l *mingo*, tú; veurás
 quína jugada més maca.
 —Tira fluix, que 'l *taparás*.
 —Alsa... Cisquet! May hi ha bólit...
 —Es que aixó está ben tirat...
 —Y mal surtit, no hi ha dubte.
 —¿Qué vols dir?
 —Que t' has quedat
 á nas, lo mateix que un xino...
 Ara 'ls vaig á tirar tots...
 —Si no que tiris... un carro...
 —¿Qué?
 —Més fets y menos mots.
 —¿Vols jugar que 'n cauhen onze?
 —No m' hi vull jugarhi res.
 —Vaja, tira... Llangonissa.
 —Déixam passejarmhi...
 —Ves,
 que no hi donguis massa *efecte*...
 Bola natural...
 —¡Ja está!
 —¡Mistos!
 —¡Quína *espifiada*!
 —¡Com que may puch enguixá!
 ¿Quí té 'l guix? Sembla que 's fongui.
 —Manetas faltan, xicot.
 ¿Veus jo, quins *doblechs* que tiro?
 —Apunta bé, tabalot...
 ¡Qué 'n farás pocas de *mesas*!
 —¿Veus? Per ara, ja fumém...
 —Tiran set y carambola,
 y veurás com acabém.
 —¡Renoy, quina *xambonada*!
 —¡Sembla aixó 'l billar de Sans!
 —¡Quín mulladé!
 —Calla, Pepis;
 si 't sembla, 'ns posarém guants
 per jugar...
 —Paga qu' es gata...
 Ab aquests ja 'n tením prou.
 —Apa, tornemhi, *señores*,
 qu' es tart...

—Y encare no plou.

Y aixís se passen las horas
 sempre ab el taco á la má;
 fent caure *palos*, cullintlos,
 y tornantlos á plantá.
 ¿Quí ha guanyat? Se fa difícil
 sapiguerho bé del cert.
 Jo tan sols puch dí una cosa:
 y es que la *casa*... *may pert*.

LLUIS G. SALVADOR

UNA INSTANCIA

AL AJUNTAMENT DE BARCELONA

El qui abaix firma, major d' edat y menor de cabals, fill del barri de Ribera y vehí avuy del Arrabal d' aquesta Ciutat, ab cédula personal de setena classe que 'ls seus diners li costa, á V. E., ab el respecte que 's mereix y la consideració de que es digne

EXPOSA: que creyent interpretar els desitjos de cent mil y pico de barcelonins, no exteriorisats fins ara de cap manera, pero existents ab seguretad en el sí de cadascú, fóra de gran utilitat que s' imprimís y 's repartís un llibret, quadern ó fulla solta hont s' hi consignessin els nous noms ab que l' Ajuntament ha batejat els carrers de Barcelona que contavan ab un parió, afeginthi, (qu' es lo que fá falta) quí eran, qué eran y d' hont eran els personatges qu' han merescut tant honor, y ab quín motiu, fonament, causa ó intenció figuran en l' avans dit bateig determinadas comarcas, regions ó pobles.

Sóls d' aquesta manera podríam averiguar varias cosas, com son:

Primera: si 'ls carrers de Britz, Montlau, Wath y Artzembusch, (que ab aquesta mateixa ortografía 'ls hem

LA REVOLTA DE BARCELONA

Ferits, sortint de la Casa de Socorro del carrer del Rosal.

vist publicats en documents oficials) son dedicats al poeta català Francesch Pelay y Briz, al higienista Monlau, al Watt innovador de la màquina de vapor y al literat Hartzembusch.

Segona: á quins personatjes s'aplican els noms dels carrers de Dolsa, Folch, Sampons, Mateos, Fors, Ballells, Jorba, Mir, Umbert, Amigó, Pujol, Ballester, Grau y Torres, Cabestany, Martí Molins, Agustí Milá, Ruiz de Padrón, etc., etc., ja que 'l mateix poden ser sabis, magnànims, excel·lents y virtuosíssims varons, que incognits propietaris qu' hajan cedit terrenos pera via pública com tants n' hi han á Barcelona.

Tercera: Perqué tenint carrers propis el Rector Bruquera, el párroco Ubach, el cardenal Cassañas, el bisbe Morgades, el doctor Ibáñez, en López Catalán y en Marian Cubí, no poden tenirne l' Ametller, en Robert Robert, en Pi y Arimón, en Pi y Molist, en Joseph Moragas, en Giné y Partagás, en Ronquillo, en Patxot, en Trémols y altres homes distingits d' aquesta terra.

Quarta: cóm redimontri han lograt lápida Collegats, Anglesola, Vallirana, Torredembarra, Cadaqués, Escornalbou, Tagamanent, Cabañal y Villajoyosa y han quedat postergats Riudecols, Vacarissas, Tallendre, Culera, Godall, Gratallops, Sidamunt, La Bola y Albatarrach.

Quinta: Perqué havent de desaparèixer ab la Reforma els carrers de Lacy, Mina, Copons, Dusay, Cervelló, Dufort, Corretger, Aymerich, etc., no s' ha aprofitat l' ocasió pera perpetuar la memoria dels dits cognoms aplicantlos als carrers rebatejats.

Y sisena: quina malifeta ó entremaliadura han comés

Recaredo, Gimbernat y Ansbal, als quins se concedí carrer propi en Consistori del 5 de Septiembre prop passat, pera que aquest any se 'ls esborri de la lloseta y 's cambiïn per México, Balari y Ruiz Zorrilla.

Per totas las rahons que exposadas quedan, á V. E. el qui suscriu atentament

SUPLICA se serveixi ordenar la publicació de una guía ó llibreta aclaratoria, ahont d' una manera breu y concisa els qui no hem pogut llegir una Historia Universal ben ampliada, ratlla per ratlla, poguém trobarhi quelcom que satisfaci la nostra justa curiositat, que son molts els quins ho desitjan pero no gosan á dirho, temerosos de passar per burros, quan son molts els curats en Casas de Socors que ignoran qui era el Doctor Lister; molts qu' han sentit la música municipal y no saben qui era en En Saldoni; molts que parlan de microbis y no coneixen En Pasteur; molts donas que s' han pres sal fumant sense recordarse de l' Orfila; molts qu' havían estat al Edén y no sabían res d' En Milton; molts que xerran pels colzes sense ser deixebles d' En Cicerón; molts que tiran las cartas y la planeta sense palpar caps com En Cubí; y altres, y altres, que 's creuen que La Coronela es la dona del coronel; la Vinificación, una taberna; la Sardana, una societat recreativa; la Internacional, una agencia; la Fraternitat, un monte pío; la Flor de Maig, tabaco de contrabando; la Emancipación, una drogueria; etc., etc.; y tots junts donaríam las més expresivas gracias al Ajuntament que tant acertada resolució prengué en benefici de la il·lustració pública al present y á ff de evitar enredos y embolichs pel pervindre.

Ambulancia de la Creu Roja, conduhint un ferit.

Un cotxe del tranvia, volcat en els primers moments.

Aquesta es la gracia que espera alcansar del zel y bona voluntat de V. E. á qui desitja els quatre anys legals de vida, si Deu y En Maura ho permeten.

KIKU KAMAMILLA

CASA'T

A mon volgut amich R. B.

Amich meu: si tú sabías
las tristesas y alegrías
que al ésser pare he passat,
no dupto que si podías,
demá, ja foras casat.

Es una vida tan nova,
que 'l mortal que no la prova
(com tú, fins ara, Ramón)
es un infelís que roba
el lloch que ocupa en el món.

Prô... anant al cas que motiva
l'enviar-te aqueixa missiva
(que, per cert, es ben senzill)
escolta, ánima captiva,
¿sabs lo que vol dir un fill?

Vol dir lo que no dirías
ab sabias filosofías,
ni ab poemas ni ab cansóns:
es un conjunt d'armonías
de que no compréns els sons.

Es música misteriosa
que un pare la troba hermosa,
prô no l'entén un profá:
per tú es barreja confosa
que ara no pots desxifrá...

En ff, amich meu, si seguía,
al últim t'enterniría
y no vull ferte coacció:
pensa'hi bé, no 't vé d'un día,
prô com més prompte, millô.

No duptis, que son sinceras
las visionés escadusseras
que 't mostro com un avís.
Si no vacilas ni esperas,
cása't y serás felís.

JOAN BORRELL SARRET

GLOSARI

LA GUITARRA

Una de les coses que caracterisen més una terra són la flaira i els sorolls.

Si us portessin a ulls clucs d'un país a l'altre, am la flaira i els sorolls que anirieu sentint pel camí estic segur que endavinarieu les terres per ont anessiú passant sense necessitat de veure-les.

Si sentissiú flaira de bacallà amb oli de mongetes fregides, dirieu tot seguit: «Ja sé aon som: estem atravesant la regió d'Hostafrancs o la plana del Paral·lel, am les vessants del carrer del Carme, de l'Hospital i de Sant Antoni». Si la flaira fos de musclos, de ceba

barrejada am salsa d'algues, amb aquell xup-xup de clapoteig que té l'aigua de mar embassada, dirieu: «Som a la Barceloneta». Si la bravada de mar us vingués barrejada amb all, és que serieu a Marsella. Si en comptes d'all la mar tingué flaira dolça, d'una dolçor tebia i estovada, és que serieu a Mallorca; si fos de cuina, serieu a París; si fos de macarrons, ja no hem de dir-ho; si de tarongers, a Valencia; si de roba de cessants, més al centre; si de res, als camps de la Manxa; i aixís, per medi de les flaires, podrieu anar seguint món i sols am l'ajuda del nas apendrieu de geografia.

Doncs qui diu la flaira diu els sorolls. Els sorolls de cada terra no's confonen amb els de cap més. No sentireu mai un acordeó que no penseu en un italià que toca a proa d'un barco; no sentireu mai «Costas las de levante» que no veieu un ultramarino que ha fet festa, que s'ha embarcat i que aixís que s'ha vist a la barqueta ha engegat aquell plany tant fondo; no sentireu mai el «Tú eres la flor» sense veure-hi un munt de grava, un pal de telègraf i un fielat allà a la sortida del poble; com no sentireu mai un sereno pensant-vos que és dia, ni un muçol que no sia nit; ni la banda municipal sense pensar en en Sadurní, ni un orfeó sense senyera, ni una esquella sense remat, ni una granota sense aigua, ni un rossinyol sense poeta, ni un gall sense matinada, ni un tenor sense gall, ni una sola terra que no tingui'l soroll exprés que la caracteriza: un soroll que ve a ser la palpitació que surt de l'ànima d'aquell poble.

Aquest exordi és per venir a dir que aixís que s'entra a Andalusia (aont el glosador ha anat a parar per la seva mania de trasbals crònic) la primera flaira que se sent és de peix fregit, olives i chorizo, i la primera remor la guitarra.

Per les esclatxes de les cases, d'aquestes cases blanques com neu i daurades com pa torrat; de les portetes de volta mora am puntes i ruixes eixint de la calç; d'aquestes finestres plenes de flors, aont hi entren més reflexes que aire; d'aquets patis plens de brolladors, aon l'aigua s'ensopeix cantant i resa degotalls de perles; per poc que vos pareu a escoltar-vos, hi sentireu la guitarra; en aquestes cases mig closes que sembla que no hi visqui ningú, també hi sentireu la guitarra; a l'ombra dels arbres florits, a l'interior de les glorieies, sota dels parrals, fins dalt dels arbres, fins a les bardisses, en comptes de cantar-hi'ls aucells, jo crec que hi toquen la guitarra. La guitarrra aquí és la que parla, la que dicta, la que resa, la que somnia, la que fa anar a votar als ciutadans, la que atia a n'els enamorats, la que du'ls homes a la guerra, la que du les dones allà on sia, la que fa anar els infants a l'escola, la que fa menjar als malalts, la que acompanya'ls morts al fossar, i fins després de morts els recorda am sa complanta melancònica. La guitarra aquí és el Ritme, el ritme d'un poble, de tot un poble que no podria viure sense ella; és la veu d'aquet mateix poble; és el diputat, els Amics del País, la Cambra de Comerç, els Sindicats, les Defenses, tot lo útil i tot lo antipàtic, parlant en nom d'una regió, no am discursos, sinó am sis cordes que riuen, que canten, que ploren, que anyoren, que's planyen i que s'entusiasmen.

Si en comptes d'Andalusia enviar representants al Parlament hi enviés uns quants tocadors, els entendriem desseguida, si no'ls pervertissin als cines i a n'els teatres de género chico. Compendrien que en el món no tots els pobles s'han criat pera tocar hi La Marsellesa; que hi ha tot un Orient que no's volia

GUITARRAS

La guitarra d' aquell temps.

cristianisar, ni porta cap mena de pressa a empènyer el carro del Progrés; que sense'l sò de la guitarra no s'hauria fet el maometisme; que estan bé com estan; que no porten pressa, que la vida no és pas tant llarga per haver-la de passar am tren exprés; que l'ombra de «Carmen» florit, un cel blau i un brollador, quan el que hi viu no ambiciona, val tant com el Modern Stil amb aquestes cases de crostons, de serpentines i diables nous, i que només demanen una cosa: que no'ls posin contribucions a lo que tenen dret fins els aucells: a l'aire, a la llum, a l'ombra, a les flors, a les cançons i a la vida.

Això'ls diria la guitarra, i els ho diria am veu tant dolça, tant vibrant, que's tindria de ser un Lacierva per no commoures i no concedir-los-ho.

XARAU

Granada.

El primer petó

AL FER L' ANY

Aquella volta primera
que amorós te vaig besar
prop la boca riallera,
may més la podré oblidar.

Feya temps que aquell petó
mon cor ferm el cobejava
ab l' amor plé d' il-lusió
qu' en mon pit aletejava.

Y aquell petó, germinat
tant de temps dintre 'l meu cor,
per fi ja va ser esclatat
ab desitj de gran amor.

Y enrogiren prontament
tas gastas fent la seriosa,
y 'm vas renyar injustament,
ja qu' un bés es poca cosa.

Mes el néctar del petó
féu somriure 't á la Vida,
puig el primé es el més bó
y el que jamay més s' oblida.

Y quan d' aquet bés parlávam
al gaudir plaher d' amor,
nostres bocas ens cercávam
pera besarnos millor.

RAFEL FONT

ESQUELLOTS

Circunstancias delicadíssimas que 'ls nostres lectors coneixen prou bé, obligan avuy á LA ESQUELLA á passar molt de llarch per davant de l' actualitat, abstenintse d' entrar en un terreno en el qual res de bó podría anar á buscarhi.

Suspesas desde 'l día 26 las 'garantías qu' en temps normal concedeix als ciutadans la Constitució y subjecta la premsa á un régim especial, no 'ns es possible, malgrat la nostra bona

La guitarra d' avuy día.

voluntat, mil cops probada, fer altra cosa que lo que avuy fem.

La discreció dels nostres estimats lectors ens eximeix d'entrar en més explicacions.

Així, donchs, y ben convensuts de que ja hem dit prou, fem punt sobre aquesta espinosa matèria.

Un dels primers assumptos que 'ls carlistas tractarán, una volta arreglada la testamentària del difunt don Carlos, serà el casament de don Jaume.

¡Pobre xicot!

Tot se conjura contra ell.

Un día se li mor' el papay.

L'altre, volen subjectarlo al jou del matrimoni.

¡Una desgracia may vé sola!

A la Gran Vía Diagonal hi han plantat unas palmeras

tan remenudas, que talment semblan escobretas pela fogons.

¡Quina cosa més raquítica!

Jo la causa no la sé, pero vinch observant que la nostra Corporació municipal té molta afició á lo petit.

Petitas acacias al carrer de la Diputació.

Petitas palmeras á la Diagonal.

Petit interés en la bona marxa administrativa.

Lo únich que permet que sigui gran es el compte dels cotxes que mensualment gastan els regidors.

La famosa Comissió organitzadora (1) de las no menos famosas festas de la Mercé, tenint en compte la situació present, ha resolt deixar corre els treballs que pera divertirnos durant la tercera dezena de Setembre havia ja comensat.

Sensible es el motiu que ha obligat á aquests bons senyors á pendre semblant determini.

Però, de totes maneres, trobém molt oportuna y molt sensata la seva resolució.

Es la primera vegada qu' estém d'acort ab ells.

Y com que la ocasió potser no s' presentarà may més, aprofitém aquesta pera alabarlos y envialshi el nostre aplauso.

Molt bé, senyors de la Comissió organitzadora (1)

¡Son vostés uns trunfos!

Aquesta sí que no la sabíam.

Segons el periódich francés *La Nature*, la casa que avuy no té gat, es indigna dels nostres temps de progrés.

Vet' aquí perquè hi ha tants tranquils que l' agafan.

Deuhen ferho pera no ser indignes d' aquests temps.

Y ara parlem en serio.

¿Saben en qué s' apoya *La Nature* pera proclamar la necessitat de tenir gat á casa?

En que s' ha comprovat que 'ls gats son el millor preservatiu que s' coneix contra la peste.

Procurin, donchs, no olvidarho.

May que 'ls vingui á visitar una epidemia, res de cridar al metge.

¡Al gat!

Per fi el canal de la Manxa ha pogut ser atravesat en aeroplá.

Al aviador Blériot li ha capigut l' alt honor (alt en tots sentits) de fer primer que ningú tan arriscada travessia.

A trench d' auba del diumenge día 25, l' atrevit aeronauta va emprendre 'l vol á Calais y, ràpid com una fletxa, en un quart y mitj creuhá els 28 kilómetros que 'l canal té allí d' amplaria, arribant felisment á Douvres (costa inglesa) á las 4 y 53 minuts.

¡All right!...

Com se veu per aquesta senzilla noticia, las cosas del cel no van del tot malament.

¡Tan bé anessin las de la terra!

El Correo Español ha publicat el testament de don Carlos.

N' hi han que l' alaban molt.

A nosaltres no 'ns ha fet ni fret ni calor.

FIGURAS SOSPITOSAS

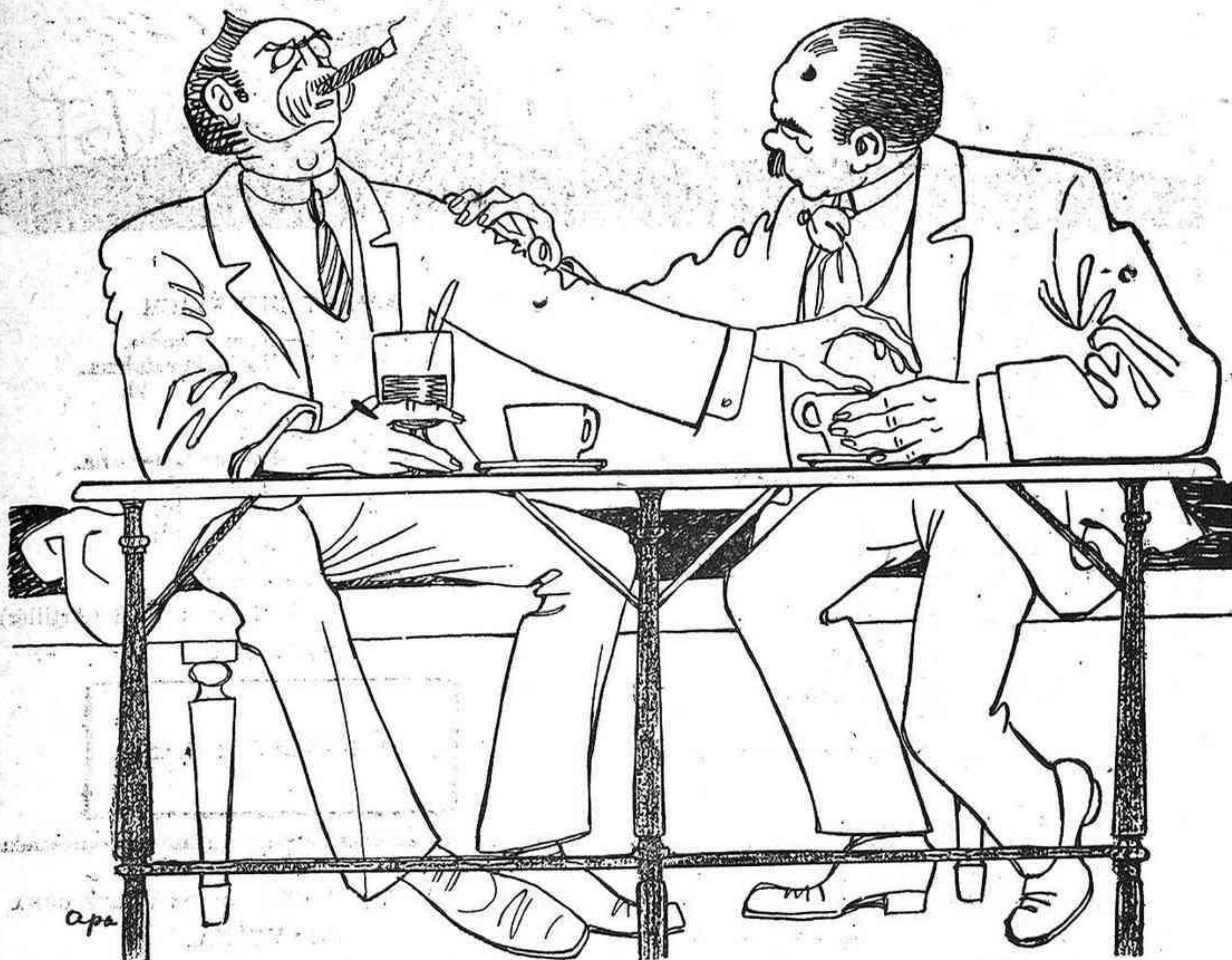
—Senyor guardia, ¿vol dir que tot' aquesta gent no son moros?

—¿Por qué lo dice V.?

—¿No 'ls veu?... Tots portan turbant.

MALAS COSTUMS

—¡Qué!... ¡També vol sucar á la meva tassa?

—Dispensi... Es la costum de quan era concejal, que á tot arreu sucava.

Com que 'l desagrahit no 'ns deixa ni cap quarto ni cap húngara...

Qu' era l' únich interés que podía tenir per nosaltres el tal testament.

També, en atenció á las circunstancias especialíssimas per que atravessa Espanya, els vehins de la barriada de Gracia han acordat suspendre la festa major.

Diuhen que la moral va fugir de Grecia.

Pero 's veu que 'l bon sentit encare resideix á Gracia.

la camarera no 's cansa
y la pobreta té sed
d' amorosas esperansas.

Ningú 'm regalava res
mentres deya que era pobre,
y ara que 'm tenen per rich
vaig vivint de lo que 'm donan.

CELESTÍ DUPONT

ESPURNAS

Si sapiguessin las fullas
quan aymadas son pel tronch,
may el vent lograr podría
ferlas voleyar pel món.

Se pot pintar, no descriure,
l' hermosor dels teus cabells...
¡Y encare posan la ploma
per dessorre del pinzell!

La tristesa ab els ulls plora,
també 'l dolor mira ab ells,
y el dolor y la tristesa
captivan l' home content.

T' he trobat á mitja escala,
no t' he sabut saludar...
Es, noya, que 'l qui ab tu pensa
no veu lo que té al costat.

De servir beure á la gent

SOLUCIÓ

A LO INSERTAT EN EL NÚMERO ANTERIOR

XARADA.—Ca-mi-na-ri-a.

XARADAS

I

¡Prima-tres! deya á un total
una nit al Circo Equestre
fugiu tots, que soch molt destre

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

MAPA del Imperio de Marruecos

Precio: 2 pesetas

Foch Nou

per Ignasi Iglesias

Preu: 2 pessetas

PROGRAMA VIGENTE

de las oposiciones á ingreso en el

Cuerpo de Correos

EDICIONS POPULARS

de'n Santiago Rusiñol

Anant pel món
 El Mistic
 Oracions (Agotada)
 Fulls de la vida (id)
 Els Jocs Florals de Can-
 prosa
 El bon policia
 Monolegs
 La bona gent (Agotada)

Tartarin de Tarascó
 El pati blau.
 El poble gris
 La Mare
 L'alegria que passa
 La «Merienda» frater-
 nal
 L'Heroe
 Llibertat!

La Fira de Neuilly
 Els savis de Vilatrista
 L'auca del senyor Es-
 teve
 L'Hereu Escampa
 En Tartarin als Alps
 La Llei d'Herencia
 Aucells de pas
 La Intellectual

Preu de cada obra:
UNA PESSETA

Crónica del año 1860

Jornadas de gloria

ó Los españoles en África

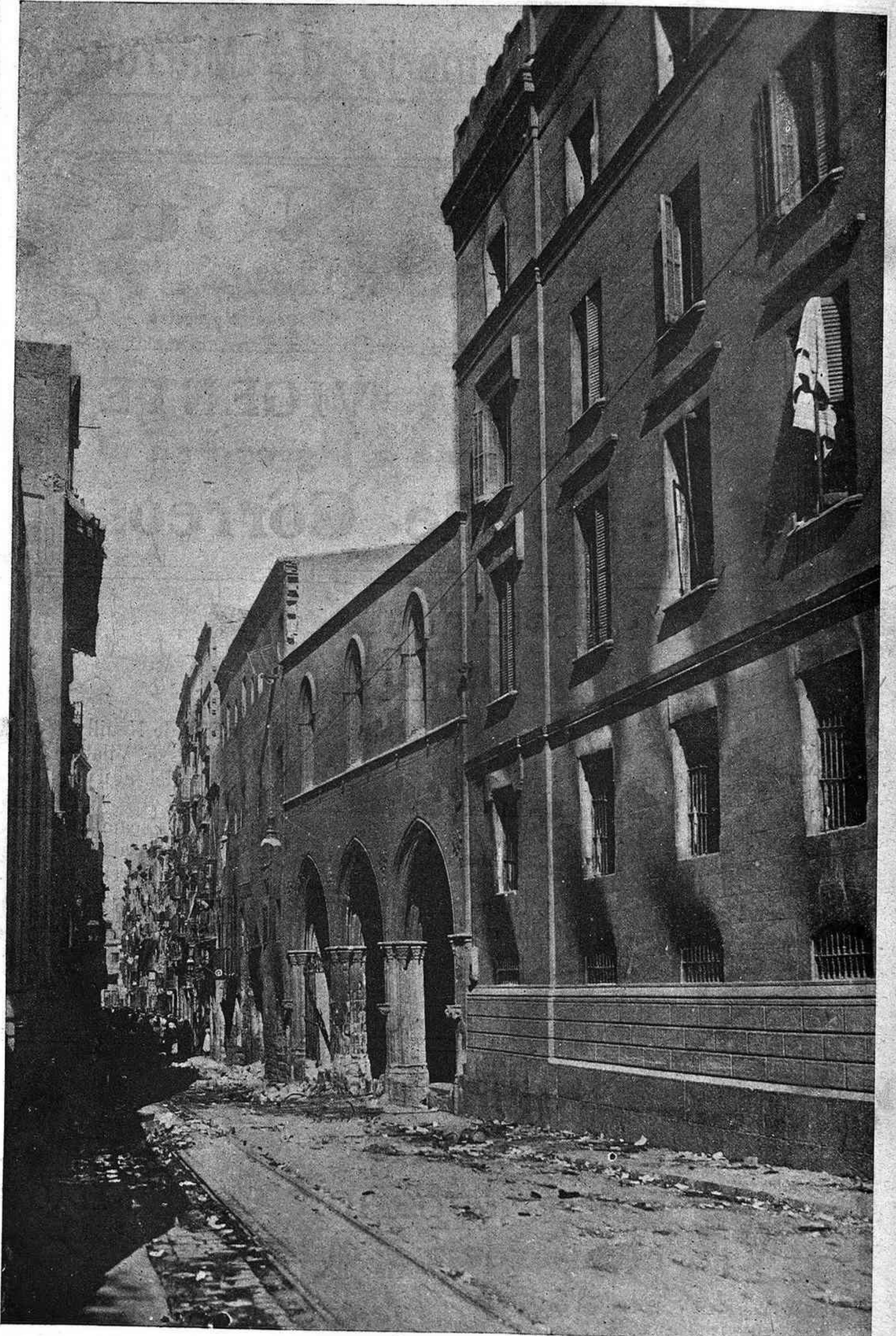
por DON VÍCTOR BALAGUER

Dos tomos en 4.º, con multitud de láminas . . . . . **Ptas. 4**

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

LA REVOLTA DE BARCELONA

L' iglesia de Sant Antoni y 'l Colegi dels Escolapios, després del incendi.